

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2012)

6ο Συνέδριο Διδακτική της Πληροφορικής

Βιωματική μάθηση και ΤΠΕ. Μια μελέτη περίπτωσης με χρήση του debate σε ενήλικες εκπαιδευόμενους

Γ. Παυλίδης, Μ. Καλογιαννάκης

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παυλίδης Γ., & Καλογιαννάκης Μ. (2022). Βιωματική μάθηση και ΤΠΕ. Μια μελέτη περίπτωσης με χρήση του debate σε ενήλικες εκπαιδευόμενους. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, 1, 549–558. ανακτήθηκε από <https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/cetpe/article/view/4585>

Βιωματική μάθηση και ΤΠΕ. Μια μελέτη περίπτωσης με χρήση του debate σε ενήλικες εκπαιδευόμενους

Γ. Παυλίδης¹, Μ. Καλογιαννάκης²

¹Εκπαιδευτικός, 2^ο ΕΠΑΛ Ηρακλείου Κρήτης

geopavli@yahoo.gr

² Λέκτορας, Παιδαγωγικό Τμήμα Προσχολικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστήμιο Κρήτης

mkalogian@edc.uoc.gr

Περίληψη

Στην παρούσα μελέτη, παρουσιάζεται η χρήση της τεχνικής του debate σε μια ομάδα ενηλίκων εκπαιδευομένων η οποία στη συνέχεια υλοποιείται από απόσταση με τη βοήθεια των ΤΠΕ (Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας). Κατά την υλοποίηση του προγράμματος «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών και Στελεχών στη Διαδικτυακή Μάθηση» του Ι.Δ.Ε.Κ.Ε (Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων) χρησιμοποιήθηκε η τεχνική του debate ώστε οι επιμορφούμενοι να επεξεργαστούν στην τάξη το θέμα «ανοικτή εξ αποστάσεως μάθηση VS συμβατικός-παραδοσιακός τρόπος εκπαίδευσης». Η αντιπαράθεση μεταξύ των δύο ομάδων, μετά από την πρώτη βιωματική πρακτική στην αίθουσα, συνεχίστηκε εξ αποστάσεως με τη βοήθεια του Συστήματος Διαχείρισης Ηλεκτρονικής Μάθησης του Κέντρου Δια Βίου Μάθησης από Απόσταση (ΚΕ.Δ.Β.Μ.Α.Π.) του Ι.Δ.Ε.Κ.Ε. Ανάμεσα στα πρώτα αποτελέσματα της έρευνας, διαπιστώνεται η ικανοποίηση των εκπαιδευομένων από τη χρήση του debate, παρά τις αρχικές τους αντιρρήσεις καθώς και η ενεργοποίησή τους από την εφαρμογή του τόσο στις δια ζώσης συναντήσεις όσο και εξ αποστάσεως.

Λέξεις κλειδιά: Βιωματική μάθηση, Debate, ΤΠΕ, Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση

Abstract

In the present study, the use of the technique of debate with a group of adult trainees is presented and then it is applied at a distance with the help of ICT (Information and Communication Technologies). During the application of the programme “Training of Trainers and Executives in Web Learning” of I.D.E.K.E (Institute for Ongoing Adult Education) the technique of debate was employed, so that the trainees could process the topic “Open and distance learning vs Traditional ways of learning”. The debate between the two groups, after the first experiential practice in class, continued at a distance with the use of the Learning Management System of the KE.D.B.M.A.P (Lifelong Learning Distance Education Centre) of I.D.E.K.E. Among the first results of the research, the satisfaction of the trainees has been ascertained, despite their initial objections, as well as their motivation by the use of debate of both on-site and at distance.

Keywords: *Experiential learning, Debate, ICT, Distance Learning*

1. Εισαγωγικά στοιχεία

Στην εποχή μας, γίνεται μια συστηματική προσπάθεια εφαρμογής βιωματικών ασκήσεων στην εκπαίδευση και γενικότερα σε κάθε μαθησιακή διαδικασία (Πολέμη-Τοδούλου, 2011). Οι βιωματικές τεχνικές σε ομαδικό επίπεδο δεν αποτελούν ένα νέο εργαλείο αφού τις χρησιμοποιούν οι ψυχολόγοι - εμπυχωτές σε ομάδες ψυχοθεραπείας για να κατανοήσουν πτυχές των εμπειριών μας που είναι ασαφείς ή μη κατανοητές (Boud, Keogh & Walker, 1985, Ναυρίδης, 1994). Επίσης, βιωματικές τεχνικές έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία στον επαγγελματικό και εργασιακό τομέα, όπου ζητούμενο αποτελεί η καλή επικοινωνία και συνεργασία όλων των μελών μιας επιχείρησης με σκοπό τη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους.

Μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα τεχνική για να βρεθεί ο εκπαιδευόμενος στο κέντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας αποτελεί η βιωματική μάθηση η οποία σύμφωνα με τους David Kolb & Roger Fry (1975) θεμελιώνεται πάνω στις θεωρίες του Dewey. Τα 4 βασικά βήματα της βιωματικής μάθησης είναι: (α) η συγκεκριμένη εμπειρία όπως βιώνεται, (β) η παρατήρησή της και το καθρέφτισμα, (γ) ο σχηματισμός αφηρημένων εννοιών και (δ) η δοκιμή αυτών των απόψεων σε νέες καταστάσεις.

Το διαδίκτυο αποτελεί πλέον ένα βασικό εργαλείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας και είναι σημαντική η διερεύνηση της διδακτική αξιοποίησης των σύγχρονων υπηρεσιών του. Ένα πλήθος εφαρμογών μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέσω του διαδικτύου σ' ένα αρχικό στάδιο για να κεντρίσουν το ενδιαφέρον των μαθητών ώστε να επιταχυνθεί μ' αυτό τον τρόπο η «ανοικτή τάξη» και στη συνέχεια για να ενισχυθεί η ομαδοσυνεργατική μάθηση. Όμως, είναι απαραίτητη η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την επιλογή και τη σωστή χρήση των κατάλληλων εκπαιδευτικών τεχνικών (Kalogiannakis, 2010).

Γενικότερα, κατά την εκπαιδευτική διαδικασία, η μάθηση υποβοηθείται με τη βιωματική συμμετοχή των εκπαιδευομένων με τεχνικές όπως ο καταγισμός ιδεών, η χιονοστιβάδα, το debate, η εννοιολογική χαρτογράφηση, κ.ά. Με το τέλος της διδακτικής ώρας δεν ολοκληρώνεται η εκπαιδευτική διαδικασία. Η εμπλοκή των εκπαιδευομένων με τη νέα γνώση μπορεί να συνεχιστεί με χρήση των ΤΠΕ (Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας) στις διάφορες πλατφόρμες του διαδικτύου, βάσει και των δυνατοτήτων που προσφέρει το Web 2.0.

Στην παρούσα μελέτη, παρουσιάζεται η εφαρμογή μιας βιωματικής μεθόδου, του debate σε μια ομάδα ενηλίκων εκπαιδευομένων. Στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας τις ΤΠΕ γίνεται συστηματική προσπάθεια να εφαρμοστεί αυτή η τεχνική από απόσταση. Βασικό στόχο της έρευνας αποτελεί η παρουσίαση της διά ζώσης αλλά και ηλεκτρονικής υλοποίησης του debate, η αποτίμησή του από την πλευρά των εκπαιδευομένων καθώς και η αναζήτηση προτάσεων για την ευρύτερη αξιοποίηση του στην εκπαίδευση ενηλίκων.

2. Βιωματική μάθηση με εφαρμογή του debate

Στην παραδοσιακή αίθουσα διδασκαλίας, προκειμένου να ενεργοποιηθούν οι εκπαιδευόμενοι και να μην γίνει «άλλη μια διδασκαλία καθ' έδρα» είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα η εφαρμογή της τεχνικής του debate. Η λέξη debate μπορεί να αποδοθεί στα ελληνικά με τους όρους «δομημένη συζήτηση» ή «διαλογική αντιπαράθεση» (Φλογαίτη & Λιαράκου, 2009) ή «συναγωνισμός επιχειρηματολογίας» (Πολέμη-Γοδούλου, 2011).

2.1. Το debate ως εκπαιδευτική τεχνική

Στην καθημερινότητά μας, γνωρίζουμε και εφαρμόζουμε συχνά τη διαλογική αντιπαράθεση, στο σπίτι με τα μέλη της οικογένειάς μας, με φίλους αλλά και γενικότερα σε κάθε ανθρώπινη συνέντευση. Κατά συνέπεια, την τεχνική του debate έχουμε τη σχετική αρχική εμπειρία να τη χρησιμοποιήσουμε και στην τάξη.

Σε πρώτη φάση, τίθεται στην αίθουσα διδασκαλίας ένα θέμα προς συζήτηση και ζητείται ο χωρισμός των εκπαιδευομένων σε δύο ομάδες. Σκοπός της δομημένης συζήτησης είναι το κάθε μέλος της τάξης με την ομάδα του να προετοιμαστεί και να επιχειρηματολογήσει για την πτυχή του θέματος που τέθηκε αλλά και να υπερασπιστεί και να αναπτύξει αντεπιχειρήματα για τις θέσεις της άλλης ομάδας. Η πορεία της συγκεκριμένης τεχνικής του debate ακολουθεί τα παρακάτω βήματα (Φλογαίτη & Λιαράκου, 2009):

- (1) Εισαγωγή και παρουσίαση του θέματος προς συζήτηση.
- (2) Ορισμός της επιτροπής των εκπαιδευομένων για τη διαχείριση και την αξιολόγηση της συζήτησης και καθορισμός των σχετικών κριτηρίων.
- (3) Καθορισμός των βασικών κανόνων διεξαγωγής της συζήτησης.
- (4) Δημιουργία δύο ομάδων με αντίθετες θέσεις.
- (5) Καθορισμός των βασικών ρόλων στα μέλη κάθε ομάδας (γραμματέας, συντονιστής, κλπ.).
- (6) Εργασία στις ομάδες για την επεξεργασία και διατύπωση της λίστας των επιχειρημάτων και των αντεπιχειρημάτων.
- (7) Ανταλλαγή της λίστας για την προετοιμασία των ομάδων σε σχέση με την επεξεργασία για τη διατύπωση των αντεπιχειρημάτων.
- (8) Διεξαγωγή συζήτησης με ανταλλαγή επιχειρημάτων-αντεπιχειρημάτων. Η 1^η ομάδα διατυπώνει ένα επιχείρημα, η 2^η ομάδα αντικρούει με αντεπιχείρημα και προβάλλει το δικό της επιχείρημα, κ.λπ.).
- (9) Σύνοψη των βασικών σημείων της επιχειρηματολογίας της κάθε ομάδας.
- (10) Αξιολόγηση της εργασίας των ομάδων από την τριμελή επιτροπή βάσει κριτηρίων όπως η σαφήνεια διατύπωσης απόψεων, η τεκμηρίωση και η πειστικότητα.

Ειδικότερα, οι βασικότεροι κανόνες διεξαγωγής του debate είναι (Βασάλα, 2006):

- (1) Οι ομάδες έχουν τον ίδιο αριθμό ατόμων.
- (2) Τα μέλη των ομάδων έχουν ειδικά καθήκοντα.
- (3) Κανένα μέλος δεν κυριαρχεί στο debate και όλοι συνεισφέρουν εξ' ίσου.

(4) Ο συντονιστής κάθε ομάδας πραγματοποιεί μια εισαγωγική τοποθέτηση των θέσεων της ομάδας του.

(5) Οι ομιλητές παρουσιάζουν επιχειρήματα και αντεπιχειρήματα.

(6) Δεν επιτρέπονται διακοπές και παρεμβάσεις όταν ένας ομιλητής έχει το λόγο.

(7) Στο τέλος, ο συντονιστής κάθε ομάδας συνοψίζει τα επιχειρήματά της.

(8) Η επιτροπή των κριτών κρίνει αμερόληπτα και απαλλαγμένη από προσωπικές απόψεις σύμφωνα με τα κριτήρια αξιολόγησης.

(9) Ο χρόνος για την εισαγωγική τοποθέτηση, την ανταλλαγή επιχειρημάτων-αντεπιχειρημάτων και τη σύνοψη είναι προκαθορισμένος. Το τέλος του χρόνου ανταλλαγής κάθε επιχειρήματος-αντεπιχειρήματος γίνεται γνωστό με σφυρίχτρα ή ηλεκτρονικό κουδούνι ή κλειψύδρα.

Στη συνέχεια, παρουσιάζουμε στον Πίνακα 1 που ακολουθεί τα βασικά κριτήρια αξιολόγησης της συζήτησης που διεξάγεται με τη μέθοδο του debate (Βασάλα, 2006). Στα πλαίσια της παρούσας έρευνας, ο βαθμός επίτευξης κάθε κριτηρίου ορίστηκε από το 1-5 ως εξής: 5: Πάρα πολύ ικανοποιητικά, 4: Πολύ ικανοποιητικά, 3: Μέτρια, 2: Λίγο, 1: Καθόλου.

Πίνακας 1. Βασικά κριτήρια αξιολόγησης του debate (Βασάλα, 2006)

Κριτήρια αξιολόγησης	Περιγραφή κριτηρίων
Δομή	Η ομάδα άρχισε με σαφή εισαγωγική παρουσίαση των θέσεων της και ολοκλήρωσε με σαφή τελική τοποθέτηση.
Βαθμός συμμετοχής	Όλα τα μέλη της ομάδας συμμετείχαν με τη διατύπωση επιχειρημάτων - αντεπιχειρημάτων.
Τρόπος παρουσίασης	Τα μέλη της ομάδας χρησιμοποίησαν τον προφορικό λόγο και τη γλώσσα του σώματος με επιτυχία.
Δύναμη επιχειρημάτων	Η ομάδα παρουσίασε τα ισχυρότερα επιχειρήματα για να υποστηρίξει τη θέση της με σαφήνεια και πληρότητα.
Πειστικότητα επιχειρημάτων	Η ομάδα υποστήριξε τα επιχειρήματα της με πειστικά παραδείγματα και ουσιαστικές αποδείξεις.
Αξιοποίηση χρόνου	Η ομάδα αξιοποίησε για τη διατύπωση των επιχειρημάτων της τον προβλεπόμενο χρόνο.
Σεβασμός στις απόψεις των άλλων	Η ομάδα αντιμετώπισε την αντίπαλη ομάδα με σεβασμό και τιμιότητα.
Συνολική αξιολόγηση/Σχόλια	Γενικότερη συνολική αποτίμηση του debate.

2.2. Εφαρμογή του debate στο πρόγραμμα «Εκπαίδευση Εκπαιδευτών και Στελεχών στη Διαδικτυακή Μάθηση»

Στα πλαίσια της δια βίου μάθησης διοργανώθηκαν την περίοδο Μάρτιος-Ιούνιος 2011 από το Ι.Δ.ΕΚ.Ε επιμορφωτικά σεμινάρια στο Ηράκλειο Κρήτης με θέμα την «Εκπαίδευση εκπαιδευτών και στελεχών στη διαδικτυακή μάθηση». Οι επιμορφούμενοι προετοιμάζονταν ως εκπαιδευτές ενηλίκων για να αναλάβουν την εκπαίδευση τμημάτων του ΚΕ.Δ.Β.Μ.ΑΠ. Σκοπός του προγράμματος ήταν να γνωρίσουν οι επιμορφούμενοι τον τρόπο λειτουργίας της ανοικτής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην υποστήριξη του έργου εκπαιδευτών και στελεχών στη θεματική της διαδικτυακής μάθησης (Σωτηρόπουλος, 2010).

Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος, εφαρμόζοντας την τεχνική του debate αναζητήθηκαν αρχικά 3 εθελοντές από το τμήμα των επιμορφούμενων, οι οποίοι αποτέλεσαν την επιτροπή για τη διαχείριση και αξιολόγηση της συζήτησης. Οι υπόλοιποι χωρίστηκαν σε 2 ομάδες των 8-9 ατόμων και μετά από κλήρωση τούς ζητήθηκε να υπερασπιστούν τη μία ή την άλλη πτυχή του παρακάτω θέματος: «Ανοικτή εξ' αποστάσεως μάθηση VS συμβατικός - παραδοσιακός τρόπος εκπαίδευσης». Επίσης, η κάθε ομάδα όρισε ένα μέλος της ως συντονιστή της παραπάνω διαδικασίας.

Στη συνέχεια, δόθηκε χρόνος περίπου 25 λεπτών σε κάθε ομάδα να προετοιμάσει τα επιχειρήματα και τα αντεπιχειρήματά της. Από την τριμελή επιτροπή που προαναφέρθηκε, δύο άτομα ορίστηκαν ως ανεξάρτητοι παρατηρητές, ένας για κάθε ομάδα για να την κρίνουν βάσει των κριτηρίων αξιολόγησης του Πίνακα 1. Το τρίτο μέλος της επιτροπής ανέλαβε το ρόλο του διαχειριστή-παρουσιαστή στο πάνελ που δημιουργήθηκε στο επόμενο στάδιο.

Οι δύο ομάδες κάθονταν σε αντικριστές θέσεις και ο παρουσιαστής τούς ενημέρωσε για τον τρόπο διεξαγωγής του debate. Αρχικά, ο συντονιστής κάθε ομάδας πραγματοποίησε μια μικρή εισαγωγή, όπου υπερασπίστηκε τη θέση της ομάδας του και στη συνέχεια οι υπόλοιποι πήραν το λόγο εναλλάξ για να απαντήσουν με αντεπιχειρήματα στον προλαλήσαντα αλλά και να θέσουν προς συζήτηση το νέο επιχείρημα της ομάδας τους. Ο χρόνος ομιλίας ήταν καθορισμένος και ορίστηκε σε ένα λεπτό για τον κάθε ομιλητή και για τη σωστή διεξαγωγή ολόκληρης της διαδικασίας είχε την ευθύνη ο παρουσιαστής. Μετά την πρώτη συμμετοχή όλων των μελών δόθηκε ο απαραίτητος χρόνος και για δευτερολογίες. Όταν ολοκληρώθηκε η ανταλλαγή απόψεων πήραν το λόγο οι δύο παρατηρητές για να αναφέρουν την κριτική τους για την ομάδα που παρατηρούσαν. Μετά τη δια ζώσης διαλογική αντιπαράθεση ο κάθε κριτής παρουσίασε στην ολομέλεια τις παρατηρήσεις και τα συμπεράσματά του, για τον τρόπο που λειτούργησε η ομάδα που παρακολουθούσε.

Με δεδομένο το πλήθος των διαθέσιμων διαδικτυακών εργαλείων και για να υπάρχει μια ανταλλαγή απόψεων, τόσο σε πραγματικό χρόνο (real time), όσο και με τον ασύγχρονο τρόπο επικοινωνίας, χρησιμοποιήθηκε το σύστημα διαχείρισης μάθησης (Learning Management System, LMS) που ήταν η πλατφόρμα Moodle του

ΚΕ.ΔΒΜ.ΑΠ, όπου είχαν οριστεί ως μέλη οι εκπαιδευόμενοι του τμήματος. Στην ηλεκτρονική αυτή εφαρμογή του debate δημιουργήθηκε ένα ομώνυμο θέμα συζήτησης, για να συνεχιστεί διαδικτυακά η διαλογική αντιπαράθεση και η ανταλλαγή απόψεων των μελών των ομάδων του τμήματος.

2.3 Εφαρμογή του debate στην πλατφόρμα του ΚΕ.Δ.Β.Μ.ΑΠ

Στη συνέχεια, παρουσιάζονται αποσπάσματα της διαλογικής αντιπαράθεσης όπως συνεχίστηκε στην πλατφόρμα του ΚΕ.Δ.Β.Μ.ΑΠ. Οι επιμορφούμενοι είχαν ενημερωθεί κατά τη διάρκεια της δια ζώσης συνάντησης για τη δυνατότητα συνέχισης του debate από απόσταση στην πλατφόρμα. Για λόγους δεοντολογίας χρησιμοποιούνται στα παρακάτω αποσπάσματα τα αρχικά των επιμορφούμενων.

*από [Γ.Π.](#) - Δευτέρα, 14 Μαρτίου 2011, 03:48 μμ

Ξεκινάμε θέτοντας στην ομάδα την παρακάτω θέση: «η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια μορφή, ένα σύστημα εκπαίδευσης, πολύ συχνά ένα δομημένο σύστημα εκπαίδευσης ενηλίκων, που εφαρμόζεται σ' όλα τα μέρη του κόσμου, παρέχοντας ευκαιρίες μάθησης στα άτομα εκείνα τα οποία δεν μπορούν ή δεν έχουν δυνατότητες προσβάσεων να συμμετέχουν στη συμβατική-παραδοσιακή μορφή εκπαίδευσης που συντελείται μέσα σε μια αίθουσα διδασκαλίας» (Holmberg, 1995, Ματραλής, 1998).

*από [Ε.Λ.](#) - Τρίτη, 15 Μαρτίου 2011, 01:36 μμ

Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση είναι πραγματικά μία σημαντική καινοτομία. Αν και περισσότερο οπαδός της συμβατικής διδασκαλίας, θεωρώ ότι η ιδανική διδασκαλία που προσφέρει την μάθηση ως βίωμα είναι ο συνδυασμός διά ζώσης κι εξ' αποστάσεως, όπως ακριβώς και σ' αυτό το σεμινάριο. Ο λόγος που το λέω αυτό είναι ότι πάντα στην διδασκαλία, όπως έχω δει με την μέχρι τώρα εμπειρία μου, τα καλύτερα αποτελέσματα έρχονται με τον συνδυασμό της παραδοσιακής και της σύγχρονης μεθοδολογίας.

*από [Ε.Τ.](#) - Τετάρτη, 16 Μαρτίου 2011, 12:42 πμ

Στη συμβατική εκπαίδευση όμως ο εκπαιδευόμενος έχει την ευκαιρία της «άμεσης» επαφής με τον εκπαιδευτή και τους συνεκπαιδευμένους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την κοινωνικοποίηση του, την ενίσχυση της αυτοπεποίθησης τους, της «κοινωνικής» λογικής του και την «γρηγορότερη» επίλυση αποριών που έχει. Αναπτύσσει επιπλέον με μεγαλύτερη ευαισθησία την ευγενή άμιλλα, διότι έρχεται σε επαφή με πρόσωπα και αντιδράσεις και όχι με φωτογραφίες και ηλεκτρονικά κείμενα.

*από [Γ.Δ.](#) - Δευτέρα, 11 Απριλίου 2011, 09:58 μμ

Η «ηλικιωμένη» συμβατική εκπαίδευση οφείλει να ανανεωθεί και να εκσυγχρονιστεί προκειμένου να συνεχίσει να προσφέρει την αμεσότητα της

επικοινωνίας και της μάθησης με τον εκπαιδευτή, την δια ζώσης ανταλλαγή εμπειριών, την εμπλοκή όλων των ανθρώπινων αισθήσεων και τον παραγκωνισμό της ανθρώπινης μοναξιάς και αποξένωσης που βιώνουν αρκετοί άνθρωποι σήμερα. Η «νέα και σφριγηλή» εξ αποστάσεως εκπαίδευση οφείλει να εδραιωθεί πάνω στα γερά θεμέλια της συμβατικής και να διευρυνθεί προσελκύνοντας και εμπλέκοντας όλο και περισσότερους εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους.

Βάσει των παραπάνω αποσπασμάτων υποστηρίζουμε ότι τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα επιχειρήματα που αναπτύχθηκαν από τους εκπαιδευόμενους και από τον εκπαιδευτή στηρίζονται σε ισχυρά θεμέλια και στοιχειοθετούν τον πυρήνα μιας δυναμικής αντιπαράθεσης ανάμεσα στους υποστηρικτές των δύο δομών εκπαίδευσης.

3. Μεθοδολογικό πλαίσιο

Το βασικό μεθοδολογικό εργαλείο της έρευνας για την αποτίμηση της χρήσης του debate στο πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων του Ι.Δ.ΕΚ.Ε αποτέλεσε ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο που συμπληρώθηκε από τους εκπαιδευόμενους με τη λίστα αξιολόγησης των κριτηρίων αξιολόγησης του debate, τα οποία αναφέρονται στον Πίνακα 1. Επίσης, για τη γενικότερη αποτίμηση της χρήσης του debate διά ζώσης αλλά και από απόσταση υλοποιήθηκαν 3 ημιδομημένες συνεντεύξεις με εκπαιδευόμενους του τμήματος αμέσως μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος. Τα στοιχεία του Πίνακα 1 αποτέλεσαν τους βασικούς άξονες των συνεντεύξεων της έρευνας. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε θεματική ανάλυση περιεχομένου των συνεντεύξεων (Weber, 1985, Βάμβουκας, 1998) για μια πρώτη ποιοτική αποτίμηση αυτής της χρήσης.

4. Αποτελέσματα

Αρχικά διαφάνηκε μια σχετική δυσκολία και επιφυλακτικότητα των εκπαιδευομένων κατά την εφαρμογή της τεχνικής του debate τόσο στη διά ζώσης όσο και στην ηλεκτρονική υλοποίησή του. Ιδιαίτερα, στη διά ζώσης εφαρμογή ορισμένοι ήταν αρνητικοί φτάνοντας στο σημείο να δυσχεραίνουν τη λειτουργία των ομάδων. Όμως, στην πορεία ενεργοποιήθηκαν και φάνηκε να τους ικανοποιεί ο νέος τρόπος διδασκαλίας και μάθησης.

Ειδικότερα, για τη διά ζώσης εφαρμογή του debate θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο κάθε εκπαιδευόμενος εκφραζόταν σχετικά εύκολα στη διαπροσωπική επικοινωνία του με τους συνεκπαιδευόμενούς του και τον εκπαιδευτή σε χρόνο και διαδικασία μη ελεγχόμενη, όπως για παράδειγμα συμβαίνει στο διάλειμμα. Όμως, όταν έπρεπε να συνεργαστούν ως ομάδα στη διατύπωση των επιχειρημάτων και των αντεπιχειρημάτων και τέθηκαν τα όρια κατά την έναρξη της τεχνικής της διαλογικής αντιπαράθεσης, ξεκίνησαν οι αντιρρήσεις και έγιναν κάποιες προσπάθειες παράκαμψης της διαδικασίας. Στον Πίνακα 2 που ακολουθεί παρουσιάζουμε τα

αποτελέσματα της αποτίμησης της χρήσης της τεχνικής του debate στην τάξη από τους εκπαιδευόμενους του τμήματος, εφαρμόζοντας τα κριτήρια του Πίνακα 1.

Πίνακας 2. Αποτίμηση της χρήσης του debate στην τάξη

Κριτήρια αξιολόγησης debate	Πάρα πολύ ικανοποιητικά	Πολύ ικανοποιητικά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
Δομή	7 (35%)	9 (45%)	3 (15%)	1 (5%)	-
Βαθμός συμμετοχής	16 (80%)	4 (20%)	-	-	-
Τρόπος παρουσίασης	12 (60%)	7 (35%)	1 (5%)	-	-
Δύναμη επιχειρημάτων	9 (45%)	8 (40%)	3 (15%)	-	-
Πειστικότητα επιχειρημάτων	8 (40%)	6 (30%)	4 (20%)	2 (10%)	-
Αξιοποίηση του χρόνου	7 (35%)	11 (55%)	2 (10%)	-	-
Σεβασμός στις απόψεις των άλλων	15 (75%)	4 (20%)	1 (5%)	-	-

Από τα δεδομένα του Πίνακα 2 παρουσιάζονται αρκετά υψηλά ποσοστά στα κριτήρια που αναφέρονται με τον υψηλό βαθμό συμμετοχής των εκπαιδευόμενων (80%), το σεβασμό στις απόψεις των άλλων (75%), τον τρόπο παρουσίασης των επιχειρημάτων (60%) καθώς και τη δύναμη των επιχειρημάτων (45%). Γενικότερα, οι εκπαιδευόμενοι ήταν ιδιαίτερα ικανοποιημένοι από τη δια ζώσης εφαρμογή του debate καθώς και από τη γενικότερη διεξαγωγή του στην τάξη.

Από τη θεματική ανάλυση περιεχομένου των συνεντεύξεων των 3 εκπαιδευόμενων (Weber, 1985, Βάμβουκας, 1998) καθώς και από τις προσωπικές μας καταγραφές εξάγονται συναφή συμπεράσματα και για την ηλεκτρονική εφαρμογή του debate. Οι εκπαιδευόμενοι με τα μηνύματά τους στην πλατφόρμα Moodle συνέχισαν ηλεκτρονικά τη διαλογική αντιπαράθεση τηρώντας τους κανόνες που είχαν τεθεί στη διά ζώσης εφαρμογή του debate με ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες απόψεις/δημοσιεύσεις.

Γενικότερα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι το καλό κλίμα που δημιουργήθηκε εξ αρχής στο τμήμα με την εφαρμογή άλλων βιωματικών μεθόδων κατά την εναρκτήρια συνάντηση και η αποδοχή από τον εκπαιδευτή των απόψεων του κάθε εκπαιδευόμενου και των ιδίων ως άτομα, βοήθησε τους εκπαιδευόμενους να δείξουν εμπιστοσύνη σ' ολόκληρη τη διαδικασία. Ουσιαστικά, ξεπέρασαν με συστηματική προσπάθεια την αρχική αρνητική διάθεση που δημιουργήθηκε και τη σκέψη για το «τι θα πει ο άλλος» για τα επιχειρήματα, τις απόψεις τους, τα παραδείγματα και τον

τρόπο που θα τα εξέφραζαν και μπόρεσαν να αλληλεπιδράσουν εποικοδομητικά τόσο στη διά ζώσης όσο και στην εξ αποστάσεως υλοποίηση του debate.

5. Συζήτηση - Προοπτικές

Θα πρέπει να τονιστεί ότι χρειάστηκε υπομονή και επιμονή από τον εκπαιδευτή για να βοηθηθούν οι εκπαιδευόμενοι και να προσαρμοστούν στα δεδομένα του debate τόσο στη διά ζώσης όσο και στην ηλεκτρονική εφαρμογή του. Η συγκεκριμένη τεχνική ενώ ήταν οικεία, αφού βρισκόμαστε σχεδόν καθημερινά σε καταστάσεις αντιπαράθεσης απόψεων, η εφαρμογή της στην τάξη αλλά και από απόσταση φάνηκε να είναι ιδιαίτερα απαιτητική. Επίσης, απαιτήθηκε σημαντική προσπάθεια για να τηρηθούν οι βασικοί κανόνες του debate και να διατηρηθεί ένα υψηλό επίπεδο αντιπαράθεσης. Με τη χρήση της ασύγχρονης μεθόδου επικοινωνίας μέσω της πλατφόρμας Moodle του ΚΕ.Δ.Β.Μ.ΑΠ ήταν απαραίτητη η διαρκής υποστήριξη και ενίσχυση των εκπαιδευομένων από τον επιμορφωτή για τη συνέχιση της διαλογικής αντιπαράθεσης από απόσταση.

Με βάση τα νέα δεδομένα του λυκείου που διαμορφώνονται στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα και την ένταξη στο αναλυτικό πρόγραμμα της ερευνητικής εργασίας (Ματσαγγούρας, 2011), κρίνεται αναγκαία η έρευνα για την εφαρμογή της μεθόδου που παρουσιάζεται στην παρούσα μελέτη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπρόσθετα, οι βιωματικές μέθοδοι διδασκαλίας φαίνεται να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές στην εκπαίδευση ενηλίκων. Το «άνοιγμα» της τάξης/ομάδας σε χρόνο εκτός του συμβατικού προγράμματος με τη χρήση των ΤΠΕ διατηρεί σε εγρήγορση τους εκπαιδευόμενους αυξάνοντας την εμπλοκή τους στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Το πλήθος των πληροφοριών που μας κατακλύζουν καθημερινά, κυρίως μέσω του διαδικτύου, οδηγούν μαθητές/εκπαιδευόμενους στην πεποίθηση ότι είναι γνώστες των πάντων και με σχετική ευκολία συχνά αμφισβητούν τον εκπαιδευτικό και το ρόλο του (Kalogiannakis, 2010). Σήμερα, οι ΤΠΕ και οι υπηρεσίες του Web 2.0 μπορούν να αξιοποιηθούν ως εργαλεία παραγωγικότητας, γνωστικά εργαλεία, εργαλεία διαχείρισης πληροφορίας και μέσω επικοινωνίας (Φεσάκης & Δημητρακοπούλου, 2009).

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης και το δείγμα είναι σχετικά μικρό και αρκετά περιορισμένο γεωγραφικά για να ισχυριστούμε ότι μπορούμε να γενικεύσουμε τα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν στο παρόν κείμενο. Στο άμεσο μέλλον, κρίνεται επιβεβλημένη μια συστηματική προσπάθεια αξιολόγησης σε ευρύτερη κλίμακα της χρήσης της τεχνικής του debate στην παραδοσιακή τάξη αλλά και σε πλατφόρμες διαδικτυακής μάθησης που υποστηρίζουν εξ αποστάσεως εκπαιδευτικά προγράμματα και θα ήταν ενδιαφέρουσα η σύγχρονη ηλεκτρονική εφαρμογή του debate. Στις μέρες μας, αποτελεί βασικό χρέος όλων των εμπλεκόμενων στην εκπαιδευτική διαδικασία η προσαρμογή στο νέο τεχνολογικό

περιβάλλον και στις προσκλήσεις-προκλήσεις των καιρών. Με στυλοβάτη τις εμπειρίες και παραδοχές μιας εκσυγχρονισμένης συμβατικής εκπαίδευσης μπορούμε να είμαστε σε θέση να αντικρίσουμε το όραμα της νέας κοινωνίας της γνώσης.

Βιβλιογραφία

- Βάμβουκας, Μ. (1998). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης.
- Βασάλα, Π. (2006). Το debate ως εκπαιδευτική τεχνική στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. *Εκπαίδευση Ενηλίκων*, 7, 23-30.
- Boud, D., Keogh, R., & Walker, D. (1985). *Reflection: Turning Experience into Learning*. London: Kogan Page.
- Holmberg, B. (1995). *Theory and Practice of Distance Education*. London, Routledge.
- Kalogiannakis, M. (2010). Training with ICT for ICT from the trainer's perspective. A Greek case study. *Education and Information Technologies*, 15(1), 3-17.
- Kolb, D.A., & Fry, R. (1975). Toward an applied theory of experiential learning, In C. Cooper (Ed). *Theories of group process*. London: John Wiley
- Ματραλής, Χ. (1998). Το Έντυπο Υλικό στην Εκπαίδευση από Απόσταση. Στο Α. Κοκκος, Α. Λιοναράκης, Χ. Ματραλής & Χ. Παναγιωτακόπουλος, *Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Το Εκπαιδευτικό Υλικό και οι Νέες Τεχνολογίες*, (σσ. 37-45). Πάτρα: Ε.Α.Π.
- Ματσαγγούρας, Η. (2011). *Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών. Αντικείμενο: Οι ερευνητικές εργασίες της Α΄ τάξης του Λυκείου. Οδηγός Επιμορφούμενου*. Υ.Π.ΔΒ.Μ.Θ: Ο.Ε.Π.ΕΚ.
- Ναυρίδης, Κ. (1994). *Κλινική Ψυχολογία*. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Πολέμη-Τοδούλου, Μ. (2011). *Επιμορφωτικό Υλικό - Θέματα αξιοποίησης της ομάδας στην σχολική τάξη*. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο: Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών.
- Σωτηρόπουλος, Π. (2010). *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στελεχών στη διαδικτυακή μάθηση, Εκπαιδευτικό υλικό*. Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ: Γ.Γ.Δ.Β.Μ. / Ι.Δ.ΕΚ.Ε.
- Φεσάκης, Γ., & Δημητρακοπούλου, Α. (2009). Μοντέλα σχεδιασμού μαθησιακών δραστηριοτήτων που αξιοποιούν ΤΠΕ: Κριτική επισκόπηση. Στο Α. Κοντάκος & Φ. Καλαβάσης (επιμ.), *Θέματα εκπαιδευτικού σχεδιασμού* (Τόμος 3^{ος}), (σσ. 311-341). Αθήνα: Ατραπός.
- Φλογαΐτη, Ε., & Λιαράκου, Γ. (2009). *Εκπαίδευση για την αειφόρο ανάπτυξη. Από τη θεωρία στην πράξη*, Αρχάνες: ΚΠΕ Αρχανών.
- Weber, R.-P. (1985). *Basic Content Analysis*. Berverly Hills: Sage.